

Ημερομηνία δημοσίευσης
23/7/2018

Οι πολιτικές επιπτώσεις της Συμφωνίας των Πρεσπών: κομματική πόλωση και ιδεολογική διαίρεση

Η Συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και ΠΓΔΜ, που υπογράφηκε στις Πρέσπες πριν από ένα μήνα (17/6/2018), δεν διαθέτει τη συναίνεση της ελληνικής κοινής γνώμης. Ειπωμένο διαφορετικά, δεν είναι κοινωνικά νομιμοποιημένη.

Με βάση το Πολιτικό Βαρόμετρο Ιουλίου της Public Issue (No167), το **64%** των ερωτηθέντων, δηλαδή **σχεδόν τα 2/3 των πολιτών, τάσσονται κατά της Συμφωνίας των Πρεσπών** (εφεξής ΣτΠ) και μόλις **21%** (2 στους 10) **εκδηλώνονται υπέρ** (Διάγραμμα1). Ισχυρότερη κοινωνική απόρριψη, **69% ή 7 στους 10**, εκδηλώνεται όταν τίθεται, συγκεκριμένα, το ερώτημα της αποδοχής ή μη, του ονόματος «**Βόρεια Μακεδονία**» (εφεξής ΒΜ, Διάγραμμα 2). Υπέρ της αποδοχής του ονόματος ΒΜ τοποθετείται μόνον το **26%** των ερωτώμενων (1 στους 4)· ποσοστό, μάλιστα, μειωμένο κατά 9%, σε σύγκριση με το αντίστοιχο που είχε καταγραφεί προ της συμφωνίας (35%, Απρίλιος 2018).

Σε αυτό το σημείο ανακύπτει, επομένως, μια ενδιαφέρουσα διαφοροποίηση της κοινής γνώμης όταν μετρώνται οι στάσεις, όχι απέναντι στη συμφωνία γενικά, αλλά, απέναντι στην συγκεκριμένη ονομασία που επελέγη. Η αποδοχή της ονομασίας εξασφαλίζει σχετικά υψηλότερη υποστήριξη από ό,τι η ΣτΠ γενικά. Η μάλλον ευνόητη ερμηνεία για αυτό είναι, ότι η κοινή γνώμη διάκειται περισσότερο ευνοϊκά στο συμβιβασμό της σύνθετης ονομασίας και λιγότερο ευνοϊκά απέναντι στην τελική συμφωνία, που είναι ευρύτερη και περιλαμβάνει, επιπλέον, και την αναγνώριση μακεδονικής εθνότητας και γλώσσας.

Γεωγραφική και κομματική πόλωση

Στη **Μακεδονία**, τη **Θράκη**, την **Ήπειρο** και την **Κρήτη**, η ΣτΠ συγκεντρώνει ποσοστό υποστήριξης **κάτω από 20%**, με χαμηλότερο στην περιφέρεια Α.Μακεδονίας-Θράκης (12%) και στην Κρήτη (13%) και υψηλότερο στις περιφέρειες του **Ιονίου** (32%) και του **Βορείου Αιγαίου** (29%), όπου, ιστορικά, η Αριστερά καταγράφει ισχυρή παρουσία. [1]

Η κοινωνική υποστήριξη στη ΣτΠ είναι **ακραία κομματικοποιημένη**. Οι σημερινοί ψηφοφόροι του ΣΥΡΙΖΑ τάσσονται υπέρ της συμφωνίας, σε ποσοστό **72%**, ενώ της ΝΔ σε ποσοστό μόλις **3%**! (Πίνακας 1). Συμπληρωματικά, θετικά προσκείμενοι στη συμφωνία είναι και οι σημερινοί ψηφοφόροι του Ποταμιού, καθώς και εκείνοι της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς. (Η παρατήρηση αυτή έχει περισσότερο ποιοτική παρά ποσοτική αξία).

Γιάννης Μαυρής
Πολιτικός Επιστήμονας, Ph.D.
Πρόεδρος & Δ/Σ Public Issue

www.mavris.gr

Αντιθέτως, οι σημερινοί ψηφοφόροι όλων των υπολοίπων κομματικών χώρων, απορρίπτουν τη ΣτΠ (% κατά), με πλειοψηφικά ποσοστά: οι ψηφοφόροι της Χρυσής Αυγής, σε ποσοστό **96%**, του ΚΙΝΑΛ, σε **68%**, της Ένωσης Κεντρώων, σε **65%**, του ΚΚΕ, σε **52%** και των ΑΝΕΛ, σε **50%**.

Η γεωγραφική και κομματική κατανομή της αποδοχής του ονόματος «Βόρεια Μακεδονία» (ΒΜ), είναι ανάλογη της γενικής υποστήριξης στη ΣτΠ. Σημειώνεται, ότι η ονομασία ΒΜ γίνεται αποδεκτή από **8 στους 10 ψηφοφόρους του ΣΥΡΙΖΑ (78%)**, και απορρίπτεται, αντίστροφα, από το **89% των ψηφοφόρων της ΝΔ (9 στους 10)**. [2]

Αποτίμηση της ΣτΠ: «Προδοσία», «Αναγκαίο κακό» ή «Έντιμος συμβιβασμός»;

Σχετικά με την αξιολόγηση της ΣτΠ, στη συνείδηση της κοινής γνώμης κυριαρχούν οι εξαιρετικά αρνητικοί χαρακτηρισμοί. Το **35% χαρακτηρίζει «προδοσία» την αναγνώριση της ΠΓΔΜ** με το όνομα «Βόρεια Μακεδονία» και **7% «εθνική καταστροφή»**. Αντιθέτως, **«αναγκαίο κακό»** θεωρεί την αναγνώριση το **21%**, και **«έντιμο συμβιβασμό»** το **15%**, ενώ **«δίκαιη λύση»**, μόλις το **7%** (Διάγραμμα 3). Αυτή η φορτισμένη εικόνα που καταγράφεται μετά την υπογραφή της συμφωνίας, ελάχιστα διαφέρει από εκείνη που είχε καταγραφεί τον περασμένο Απρίλιο.[3] Με άλλα λόγια **δεν υφίστανται ουσιαστικές μεταβολές πριν και μετά την υπογραφή της συμφωνίας**.

Περαιτέρω, η σύγκριση των ευρημάτων της έρευνας του Ιουλίου με τα διαχρονικά ευρήματα των κυμάτων του Βαρομέτρου, αποδεικνύει ότι οι απορριπτικές απόψεις του εκλογικού σώματος δεν έπαψαν ποτέ να αποτελούν πλειοψηφικό ρεύμα. Το γεγονός ότι παραμένουν αμετάβλητες είναι ιδιαίτερα σημαντικό, αποδεικνύοντας ότι οι κοινωνικές στάσεις απέναντι στο επίδικο ζήτημα της ονομασίας της γειτονικής χώρας, δεν είναι εφήμερες, αλλά έχουν διαμορφωθεί και αποκρυσταλλωθεί, σε μεγάλο ιστορικό βάθος, δεκαετιών.[4] Σύμφωνα με την κλασική διάκριση των επιπέδων διαμόρφωσης της κοινής γνώμης, πρόκειται για βαθύτερες, παγιωμένες αντιλήψεις ή ίσως και αξίες –που δεν μεταβάλλονται εύκολα- και όχι για γνώμες, που επηρεάζονται από τις επιφανειακές διακυμάνσεις της πολιτικής συγκυρίας ή την εφήμερη ατζέντα των Μέσων ενημέρωσης.

Επιπτώσεις στα πολιτικά κόμματα

Ποιές είναι όμως οι πολιτικές επιπτώσεις της Συμφωνίας των Πρεσπών; Η διάχυτη κοινωνική πεποίθηση είναι, **σε ποσοστό 76%**, ότι η συμφωνία των Πρεσπών **θα επηρεάσει αρνητικά («θα βλάψει») το κυβερνών κόμμα, και, ταυτόχρονα, σε ποσοστό 40%, ότι θα επηρεάσει θετικά («θα ωφελήσει») την αξιωματική αντιπολίτευση** (Διάγραμμα 4). Το εντυπωσιακό στοιχείο, ως προς αυτό το δεδομένο, που τείνει να υποβαθμίζεται στη δημόσια συζήτηση, είναι ότι και η μεγάλη πλειοψηφία των ψηφοφόρων του κυβερνώντος κόμματος στις τελευταίες βουλευτικές (9/2015), **65% ή 2 στους 3**, αποδέχονται την εκτίμηση ότι η συμφωνία θα βλάψει το κόμμα τους. [5]

Είναι γεγονός, ότι με τη Συμφωνία των Πρεσπών, το κυβερνών κόμμα έρχεται σε ανοικτή αντίθεση με το κοινό αίσθημα της πλειοψηφίας του εκλογικού σώματος **και εντείνει την πολιτική του απομόνωση**, στην οποία έχει περιέλθει τα τελευταία 3 χρόνια, λόγω της ασκούμενης μέχρι σήμερα οικονομικής πολιτικής. Από αυτήν την άποψη είναι χαρακτηριστικό, ότι, συνολικά, η κοινωνική υποστήριξη της ΣτΠ (το 21% του εκλογικού σώματος που τάσσεται υπέρ), **αποτελείται κατά κύριο λόγο από σημερινούς ψηφοφόρους του ΣΥΡΙΖΑ, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν το 56% αυτής της στάσης**, ενώ το υπόλοιπο 44% διασπείρεται σε όλους τους υπόλοιπους κομματικούς χώρους (Διάγραμμα 5). Κάτι ανάλογο ισχύει και με την αποδοχή του ονόματος ΒΜ, που όπως ήδη ειπώθηκε καταγράφει υψηλότερο ποσοστό (26%). Αντίστοιχα και σε αυτήν την περίπτωση, ακριβώς το ήμισυ των πολιτών (50%) που αποδέχονται το όνομα, αποτελείται από σημερινούς ψηφοφόρους του ΣΥΡΙΖΑ.

Πολιτική απομόνωση, αλλά και ιδεολογική συσπείρωση του ΣΥΡΙΖΑ

Από την άλλη πλευρά, ωστόσο, η ΣτΠ ασκεί **μια σημαντική επίδραση ιδεολογικής συσπείρωσης στο εκλογικό ακροατήριο του ΣΥΡΙΖΑ**, που εξακολουθεί σήμερα να τον εμπιστεύεται, παρά τις οβιδιακές μεταμορφώσεις του (72% των σημερινών ψηφοφόρων του τάσσεται υπέρ της συμφωνίας και 78% υπέρ της αποδοχής του ονόματος ΒΜ, Πίνακας 1). Κατά συνέπεια, η ιδεολογική συσπείρωση, που έως ένα βαθμό πέτυχε ο ΣΥΡΙΖΑ με τη ΣτΠ, εξυπηρετεί την απόπειρα κατασκευής μιας «διακριτής» ιδεολογικής φυσιογνωμίας του κόμματος, που επιχειρείται τα τελευταία δύο χρόνια, σε αντιστάθμισμα της μνημονιακής μετάλλαξής του, που έπληξε καίρια και αποδόμησε την εκλογική βάση του 2015.

Με αφορμή τη ΣΤΠ, οξύνθηκε ο κομματικός ανταγωνισμός και ενισχύθηκε η μετατόπιση της ιδεολογικής αντιπαράθεσης, ανάμεσα στα δύο μεγαλύτερα κόμματα, πέρα από το «απρόσφορο» Μνημόνιο, που άλλωστε «τελειώνει». **Ταυτόχρονα, η διαίρεση «εθνικισμού/αντιεθνικισμού», που αναβίωσε με ένταση το προηγούμενο εξάμηνο, εντατικοποιεί μια ιδεολογική σύγκλιση που κυφορείται εδώ και καιρό.**

Αυτή η εξέλιξη αφήνει έδαφος στο κυβερνών κόμμα, για αμφίπλευρη ιδεολογική διεύρυνση, τόσο «προς τα αριστερά», όσο και «προς το κέντρο και τα δεξιά»: **Προς τα αριστερά**, σε (μικρής εμβέλειας) ιδεολογικά ρεύματα, που προτάσσουν το «αντιεθνικιστικό» στοιχείο, εις βάρος του «πατριωτικού» και της υπεράσπισης της εθνικής κυριαρχίας, δηλαδή των ταυτοτικών στοιχείων που χαρακτήριζαν ιστορικά την ελληνική αριστερά. Η σύγκλιση παρόμοιων δυνάμεων με τον ΣΥΡΙΖΑ στο ζήτημα της υποστήριξης της ΣτΠ, υποβαθμίζει την κριτική στην μνημονιακή μετάλλαξη του κόμματος. Μέλλει, όμως, να αποδειχθεί, εάν θα επουλώσει εκλογικά το «τραύμα» που προκάλεσε το Δημοψήφισμα του 2015.

Προς το κέντρο και τα δεξιά, σε ιδεολογικά ρεύματα, που προκρίνουν την κριτική στον «εθνο-λαϊκισμό», στο όνομα του «φιλοευρωπαϊσμού» και του «δικαιωματισμού» και αποστασιοποιούνται, σε αυτήν τη βάση, από την απορριπτική στάση που υιοθέτησε η ΝΔ και το ΚΙΝΑΛ στο ζήτημα της ΣτΠ.

Μέχρι στιγμής, η επίδραση αυτών των ιδεολογικών μεταβολών στον εκλογικό συσχετισμό δυνάμεων δεν είναι αμελητέα, αλλά παραμένει μάλλον περιορισμένη. Η σημασία της, αντίθετα, για την φυσιολογία των νέων κομματικών ταυτοτήτων που αναδύονται στη μεταμνημονιακή, δείχνει μεγαλύτερη.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1] Για τα αναλυτικά δημογραφικά και πολιτικά χαρακτηριστικά αυτών των στάσεων, βλέπε: Public Issue, Πολιτικό Βαρόμετρο Νο167 (7/2018), Θέματα επικαιρότητας: 1. Μακεδονικό – Στάσεις απέναντι στη συμφωνία των Πρεσπών, διάγραμμα 2, «κοινωνικά και πολιτικά χαρακτηριστικά». Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.publicissue.gr/14615/varometro-jul-2018/>

[2] Πολιτικό Βαρόμετρο Νο167, όπ.π.

[3] Βλέπε σχετικά, Public Issue, Πολιτικό Βαρόμετρο Νο 166, Απρίλιος 2018, <https://www.publicissue.gr/14401/varometro-apr-2018/>

[4] Βλέπε για την τελευταία 15ετία την έρευνα της Public Issue, “Η Ελλάδα και ο Κόσμος 2018. Έρευνα κοινής γνώμης για την εξωτερική πολιτική”, Μέρος 3 : Ελλάδα και Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Στάσεις απέναντι σε προτεινόμενα ονόματα, 2005-2018 <https://www.publicissue.gr/14286/fp2018/>

[5] Πολιτικό Βαρόμετρο Νο 167, όπ.π.

Πίνακας 1
(1) ΣΤΑΣΕΙΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΡΕΣΠΩΝ &
(2) ΣΤΑΣΕΙΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΑΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ «ΒΟΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ»,
ΚΑΤΑ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΙΜΗΣΗ
 (Σημερινοί ψηφοφόροι)

(1) ΣτΠ	ΣΥΡΙΖΑ	ΝΔ	ΧΑ	ΚΙΝΑΛ	ΚΚΕ	ΠΟΤΑΜΙ	Ένωση Κεντρώων	ΑΠΟΧΗ
Υπέρ της ΣτΠ	72	3	-	14	24	50	20	8
Ούτε/ούτε	16	9	4	18	24	20	15	20
Κατά της ΣτΠ	12	88	96	68	52	30	65	72

(2) Όνομα	ΣΥΡΙΖΑ	ΝΔ	ΧΑ	ΚΙΝΑΛ	ΚΚΕ	ΠΟΤΑΜΙ	Ένωση Κεντρώων	ΑΠΟΧΗ
Η Ελλάδα έπρεπε να δεχθεί	78	9	4	22	33	50	10	15
Ούτε/ούτε	4	2	-	4	10	10	5	7
Η Ελλάδα δεν έπρεπε να δεχθεί	18	89	96	74	57	40	85	78

Πηγή: Public issue, Πολιτικό Βαρόμετρο 167, Ιούλιος 2018

